

Summary

In 2018, employees of the National Heritage Institute, Olomouc Regional Office, carried out a surface survey at the Hradisko site in the cadastral areas of Velký Týnec and Čechovice (Olomouc District) as part of the NAKI II project *Moravian Crossroads*. Pottery and daub fragments recovered during the survey provided unequivocal evidence of prehistoric occupation of the site during the Bronze Age.

Vendula Vránová, Pavel Šlězár, Jakub Novák, Karel Faltýnek

Velký Týnec (okr. Olomouc)

Ul. Zámecká, parc. č. 204/3, 204/4, 203, 205.

Kultura popelnicových polí. Místo sběru. Povrchový sběr. Průzkum.

AMČR: M-9002603A.

Lokalizace: S-JTSK: -541744.20, -1126788.25; -541718.19, -1126789.25; -541714.19, -1126741.24; -541763.70, -1126720.74

V dubnu roku 2018 a březnu roku 2019 provedli pracovníci Národního památkového ústavu, ÚOP v Olomouci, P. Šlězár, K. Faltýnek a J. Novák opakovanou povrchovou prospekci na lokalitě v intravilánu obce Velký Týnec. Prospekce proběhla v partnerské spolupráci v rámci projektu NAKI II „Moravské křižovatky“ a byla zaměřena na průzkum vytipovaných výšinných poloh ve vztahu k historickým komunikacím.

Lokalita se nachází na menší ostrožně uprostřed obce, kterou ze severní a východní strany obtéká potok Týnečka, do něhož se přímo pod severním svahem ostrožny vleává potok Beroňka. Nadmořská výška se v místě nálezů pohybuje v rozmezí 225–233 m.

V jižní části ostrožny stojí barokní zámek a barokní kostel Nanebevzetí P. Marie. Na severním konci ostrožny se dnes nachází mateřská škola se zahradou. Během prospekce byly podél chodníku na jižním konci areálu školky a v prostoru zalesněného severního a severovýchodního svahu nalezeny keramické zlomky (41 ks), mazanice (4 ks) a fragmenty pravděpodobně metalurgické strusky (4 ks). Nálezy se nacházely v sekundární poloze na povrchu terénu, kam byly vyneseny v důsledku intenzivní bioturbace (zejména v čerstvých krutinách) a v důsledku narušení humózní vrstvy kořenovým systémem stromů. Keramiku lze datovat do období popelnicových polí doby bronzové, latěnu a v menší míře do vrcholného středověku. Přesnější datování není možné vzhledem k absenci charakteristických znaků na keramice.

Nicméně i přesto nám povrchová prospekce pomohla rozšířit poznání zdejší lokality (SAS). Doposud bylo z archeologických pramenů známo pouze osídlení z doby kultury popelnicových polí (kultura lužická a slezskoplatěnická), zachycené archeologickým záchranným výzkumem v roce 1999 u kostela Nanebevzetí P. Marie (Tajer 2000; Vránová 2003, 46). K lokalitě se také váže již první zmínka o archeologickém nálezu v obci, kterou publikoval F. J. Schwoy (1793, 464). Roku 1773 byly při úpravě cesty mezi kostelem a zámekem odkryty hroby s lidskými skelety v poloze na boku, vybavené měděnými artefakty v oblasti hlavy.

Závěrem lze konstatovat, že na základě archeologického materiálu nalezeného během prospekce v letech 2018 a 2019 můžeme nově předpokládat osídlení celé plochy ostrožny minimálně v době bronzové, v období kultury popelnicových polí. Přínosem je pak nově doložené osídlení z doby laténské, které rozšiřuje naše znalosti o polykulturním charakteru této lokality.

Literatura

AMČR: Záznam M-9002603A [cit. 2026-03-24]. Archeologická mapa České republiky. Dostupné z: <https://amcr.aiscr.cz/id/M-9002603A>.

Schwoy, F. J. 1793: *Topographie vom Markgrathum Mähren 1. Ollmützer Kreis*. Wien: gedruckt bey Joseph Hraschankzy k. k. deutsch-und hebrätscher Hofbuchdrucker und Buchhändler, 464.

Tajer, A. 2000: *Nálezová zpráva ze záchranného archeologického výzkumu Velký Týnec 2, odvodnění kostela*. Rkp. nálezové zprávy M-TX-200101392 [cit. 2026-04-09]. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archeologického centra Olomouc, p. o. DOI: 10.60585/M-TX-200101392. Dostupné také z: <https://doi.org/10.60585/M-TX-200101392>.

SAS: Vitula, P. 1997: Velký Týnec – Hradisko, Na Kalvárii – Území s archeologickými nálezy [online]. In: *Informační systém o archeologických datech. Státní archeologický seznam ČR*. © 2026 Národní památkový ústav. Datum aktualizace 08. 06. 2023. ID_SAS 27539, poř. č. SAS 25-11-21/5. [cit. 2026-04-14]. Dostupné z: <https://isad.npu.cz/velky-ty-nec-hradisko-na-kalvarii-27539>.

Vránová, V. 2003: Archeologické nálezy a lokality na katastru Velkého Týnce, Čechovic a Vsiska. *Střední Morava* 16, 41–56.

Summary

In 2018 and 2019, a further surface survey was conducted by employees of the National Heritage Institute, Olomouc Regional Office, on a promontory in the centre of Velký Týnec (Olomouc District), in the area surrounding the kindergarten, as part of the NAKI II project *Moravian Crossroads*. The survey yielded pottery fragments, daub, and metallurgical slag. The pottery is dated primarily to the Bronze Age Urnfield culture and the La Tène period, with a smaller proportion dated to the High Middle Ages.

Vendula Vránová, Pavel Šlězár, Jakub Novák, Karel Faltýnek

Vrbátky (k. ú. Štětovice, okr. Prostějov)

Intravilán, parc. č. 129, 60/2, 102, 299/6, 332.

Lužická kultura. Sídliště. Skupina/sít sond. Záchranný výzkum.

AMČR: M-202500157.

Lokalizace: S-JTSK: -551398.11, -1131875.56

Ve dnech 28. srpna 2024 až 15. ledna 2025 byl prováděn záchranný archeologický výzkum při stavbě „Optická síť Štětovice (FTTx_M_NGA_V_NIO13_Štětovice_STPRO1_OK)“. Jeho výsledkem bylo „znovuobjevení“ již dříve registrované archeologické lokality, uvedené v literatuře v souvislosti s výstavbou místní školy v roce 1912, kdy dělníci narazili na několik jam s materiálem lužické kultury (Gottwald 1924, 78; 1931, 64). Přínosné je tak zejména upřesnění rozsahu této osady lidu mladší doby bronzové rozložené na poměrně nevýrazné terénní vlně vystupující z akumulčních rovin říčky Blaty v severozápadní části dnešní obce.

Literatura

AMČR: Záznam M-202500157 [cit. 2026-03-24]. Archeologická mapa České republiky. Dostupné z: <https://amcr.aiscr.cz/id/M-202500157>.

Gottwald, A. 1924: *Pravěká sídliště a pohřebiště na Prostějovsku*. Prostějov: J. F. Buček.

Gottwald, A. 1931: *Můj archeologický výzkum: soupis předhistorických starožitností, vykopaných na sídlištích, v hrobech, jednotlivě nasbíraných i zachráněných z nahodilých nálezů*. Prostějov: Městské museum v Prostějově.